

**Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України**

Факультет цивільного захисту
Кафедра управління у сфері цивільного захисту

Юрій ГОРБАЧЕНКО

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ
з навчальної дисципліни
«Робота з персоналом в органах та підрозділах цивільного захисту»**

для підготовки здобувачів за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти в галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 263 «Цивільний захист»

Черкаси – 2023

Методичні вказівки до виконання контрольної роботи з навчальної дисципліни «Робота з персоналом в органах та підрозділах цивільного захисту» для підготовки здобувачів за першим (бакалаврськи) рівнем вищої освіти в галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 263 «Цивільний захист»

Розглянуто та рекомендовано на засіданні кафедри управління у сфері цивільного захисту Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України.

Протокол від «28» серпня 2023 р. № 1.

ВСТУП

Викладання навчальної дисципліни «Робота з персоналом в органах та підрозділах цивільного захисту» – формування та розвиток у майбутніх фахівців комплексу теоретичних знань і умінь щодо розробки та здійснення кадрової політики в органах і підрозділах цивільного захисту, добору та розставлення персоналу, його оцінки і навчання, забезпечення цілеспрямованого використання персоналу органів і підрозділів цивільного захисту.

Завдання вивчення дисципліни «Організаційно-правові аспекти роботи із персоналом» – засвоєння майбутніми фахівцями особливостей і напрямів роботи з персоналом, а саме прийому на службу, формування кадрового резерву, порядку проходження служби, підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації, дотримання дисципліни і законності, соціально гуманітарного розвитку, соціального захисту осіб рядового і начальницького складу, пенсіонерів, ветеранів служби цивільного захисту та членів їх сімей.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати: **знати:**

- зміст роботи з персоналом в системі управління органами і підрозділами цивільного захисту.

- кадрову політику та організацію роботи кадрових служб органів та підрозділів цивільного захисту.

- порядок підбору, вивчення та розміщення персоналу.

- порядок створення резерву нового прийому та заміщення вакантних посад.

- порядок проходження служби особами рядового та начальницького складу органів та підрозділів цивільного захисту.

- систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації персоналу.

- порядок проведення атестування особового складу органів та підрозділів цивільного захисту.

- правові засади дотримання службової дисципліни.

- організацію проведення службових розслідувань.

- організацію проведення соціально-гуманітарної роботи.

- засади соціального захисту осіб рядового і начальницького складу, пенсіонерів, ветеранів служби цивільного захисту та членів їх сімей. - організацію роботи громадських формувань. **вміти:**

- правильно застосовувати норми законодавчих та нормативних актів з питань роботи з персоналом в органах та підрозділах цивільного захисту.

- оцінювати ефективність роботи з персоналом та розробляти заходи щодо її підвищення.

- розвивати спроможність самостійно приймати рішення з питань роботи з персоналом в умовах розгортання механізмів державного управління у сфері цивільного захисту.

1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Навчальним планом Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України з дисципліни «Робота з персоналом в органах та підрозділах цивільного захисту» для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання передбачено виконання письмової контрольної роботи.

Здобувач при необхідності може звернутися за усною або письмовою консультацією до викладача.

Робота повинна бути виконана письмово в зошиті або надрукована на аркушах формату А4 шрифтом Times New Roman, розмір 14, інтервал – 1,5 (поля: верхнє та нижнє 2 см, ліве 3 см, праве 1 см) та вкладена в папку для файлів.

Контрольна робота оформляється в зошиті не менше 12 аркушів, або не менше 10 друкованих аркушів. На обкладинці необхідно вказати назву дисципліни, номер залікової книжки, назву навчального закладу, посаду звання, прізвище, ім'я та по батькові, адресу, місце роботи.

Під час виконання роботи потрібно спочатку записати питання, а потім дати на нього відповідь. Відповіді повинні бути конкретні, написані чорнилами одного кольору, державною мовою, акуратно оформлені.

При відповіді на теоретичне завдання – обов'язково робити посилання на нормативно-правові акти України.

Перед виконанням контрольної роботи необхідно ознайомитись з методичними вказівками, питаннями, підібрати і опрацювати нормативні акти, передивитися записи, зроблені на лекціях.

На кожній сторінці слід залишати поля шириною 30 – 35 мм для зауважень рецензента. В кінці роботи потрібно вказати перелік літератури, поставити дату і підпис. Виконана робота направляється в інститут на перевірку в строк, який вказаний у графіку виконання контрольних робіт.

Оцінюється робота з урахуванням глибини викладення матеріалу, самостійності виконання та вміння використовувати теоретичні знання на практиці.

Рівень знань здобувачів за підсумками виконання контрольних робіт оцінюється з огляду на наступні критерії:

1. Повнота та правильність виконання завдання – основний критерій.

2. Здатність здобувача:

– диференціювати, інтегрувати та уніфікувати знання;

– аналізувати зміст правових актів, які нормують роботу державного нагляду (контролю) у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки; – користуватися законами та нормативно-правовими актами.

Оцінка за виконання контрольної роботи виставляється за двобальною шкалою: «зараховано», «не зараховано».

Контрольна робота, що виконана не за своїм варіантом, в якій розкриті не всі питання, або не в повному обсязі, не має списку використаної літератури – **не зараховується**.

Здобувачі, які несвоєчасно направили контрольну роботу без поважних причин, на екзаменаційну сесію не викликаються.

Контрольна робота складається з теоретичного завдання. Воно складається із трьох питань. Обов'язковими вимогами до теоретичного завдання є:

— висвітлення питання;

— посилання (при запозиченні тексту); — список використаної літератури.

Контрольна робота передається методисту відділу заочного навчання.

2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Варіант завдання визначається по двох останніх цифрах номера залікової книжки. Наприклад, якщо номер залікової книжки 312, то номер варіанту завдання буде 12. За таблицею 1 визначаємо номер завдання теоретичних питань: 7.

Таблиця 1

Остання цифра номера залікової книжки											
Передостання цифра номера залікової книжки		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	0	1	5	6	10	11	15	1	5	6	10
	1	2	4	7	9	12	14	2	4	7	9
	2	3	3	8	8	13	13	3	3	8	8
	3	4	2	9	7	14	12	4	2	9	7
	4	5	1	10	6	15	11	5	1	10	6
	5	6	15	11	5	1	10	6	15	11	5
	6	7	14	12	4	2	9	7	14	12	4
	7	8	13	13	3	3	8	8	13	13	3
	8	9	12	14	2	4	7	9	12	14	2
	9	10	11	15	1	5	6	10	11	15	1

Завдання 1

1. Розкрийте роль та значення управління персоналом як науки.
2. Охарактеризуйте організацію обліку кадрів в системі ДСНС України.
3. Кар'єра: сутність, види, етапи.

Завдання 2

1. Охарактеризуйте концепції управління персоналом та тенденції сучасного етапу розвитку управління персоналом.
2. Розкрийте порядок проведення соціально-правового відбору кандидатів службу в органах та підрозділах цивільного захисту.
3. Розкрийте порядок роботи атестаційних комісій органів та підрозділів цивільного захисту.

Завдання 3

1. Охарактеризуйте види та порядок надання відпусток особам рядового і начальницького складу органів та підрозділів цивільного захисту.
2. Проаналізуйте порядок проведення службового розслідування стосовно порушення особами рядового і начальницького складу органів та підрозділів цивільного захисту службової дисципліни.
3. Охарактеризуйте організацію та проведення індивідуальної виховної роботи з особами рядового і начальницького складу та працівниками органів і підрозділів цивільного захисту.

Завдання 4

1. Охарактеризуйте організацію роботи кадрової служби підрозділу цивільного захисту.

2. Визначте мету, завдання атестування особового складу органів та підрозділів цивільного захисту, в яких випадках воно проводиться та коло осіб, які не підлягають атестуванню.

3. Розкрийте дисциплінарні права начальників територіальних органів управління, районних відділів, ректорів навчальних закладів щодо застосування заохочень та накладення дисциплінарних стягнень на підлеглих осіб рядового і начальницького складу.

Завдання 5

1. Охарактеризуйте види та порядок застосування заохочень до осіб рядового і начальницького складу органів та підрозділів цивільного захисту.

2. Дайте визначення компетентності працівника та її видів.

3. Розкрийте граничний вік перебування на службі та порядок звільнення із служби осіб рядового і начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту.

Завдання 6

1. Розкрийте основні завдання та порядок організації наставництва в органах і підрозділах цивільного захисту.

2. Розкрийте організацію роботи щодо зміцнення дисципліни і забезпечення контролю за станом дисципліни та законності в органах і підрозділах цивільного захисту.

3. Охарактеризуйте типи кадрової політики організації.

Завдання 7

1. Охарактеризуйте кваліфікаційні характеристики персоналу органів та підрозділів цивільного захисту.

2. Визначте порядок присвоєння та позбавлення спеціальних звань, пониження та поновлення у спеціальних званнях.

3. Визначте, як здійснюється переміщення по службі осіб рядового і начальницького складу органів та підрозділів цивільного захисту.

Завдання 8

1. Охарактеризуйте основні положення щодо забезпечення права осіб рядового і начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту на письмові звернення – пропозиції, заяви та скарги.

2. Визначте порядок звільнення осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту від виконання службових обов'язків у разі тимчасової непрацездатності.

3. Визначте основний зміст, принципи та цілі кадрової політики.

Завдання 9

1. Визначте порядок відбору, вивчення та призначення осіб, які приймаються на службу на посади рядового і начальницького складу органів та підрозділів цивільного захисту.

2. Охарактеризуйте систему післядипломної освіти осіб рядового і начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту.

3. Охарактеризуйте основні положення щодо пенсійного забезпечення осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту.

Завдання 10 1. Розкрийте соціальні ролі і відносини в колективі.

1. Визначте порядок обліку правопорушень, подій та грубих дисциплінарних проступків, забезпечення контролю за станом дисципліни та законності в органах і підрозділах цивільного захисту.

2. Проаналізуйте підстави присвоєння чергових спеціальних звань достроково та на один ступінь вище спеціального звання, передбаченого штатним розписом (штатом) за займаною посадою.

3. Визначте основний зміст, принципи та цілі кадрової політики.

Завдання 11

1. Розкрийте сутність та основні принципи здійснення організаційноштатної роботи в ДСНС України.
2. Наведіть перелік відомостей, які зазначаються в атестаційному листі на особу рядового чи начальницького складу, яка атестується.
3. Охарактеризуйте особову справу співробітника ДСНС як основний документ персонального обліку кадрів.

Завдання 12

1. Розкрийте порядок укладення та припинення дії контракту про проходження служби в органах і підрозділах цивільного захисту.
2. Охарактеризуйте види та порядок застосування дисциплінарних стягнень до осіб рядового і начальницького складу органів та підрозділів цивільного захисту.
3. Розкрийте права та обов'язки начальників при атестуванні особового складу органів та підрозділів цивільного захисту.

Завдання 13

1. Визначте поняття службової дисципліни осіб рядового і начальницького складу органів та підрозділів цивільного захисту, обов'язки та права начальників щодо підлеглих.
2. Проаналізуйте організацію соціально-гуманітарної роботи з особами рядового і начальницького складу та працівниками органів і підрозділів цивільного захисту.
3. Охарактеризуйте поділ осіб, які перебувають на службі в органах і підрозділах цивільного захисту, за спеціальними званнями та строки вислуги у цих званнях.

Завдання 14

1. Визначте порядок формування кадрового резерву для заміщення вакантних посад, просування по службі та направлення на навчання осіб рядового і начальницького складу в органах і підрозділах цивільного захисту.
2. Дайте характеристику переліку сімейних обставин та інших поважних причин, що можуть бути підставою для звільнення зі служби.
3. Охарактеризуйте систему професійної підготовки та післядипломної освіти осіб рядового і начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту.

Завдання 15

1. Охарактеризуйте елементи кадрової політики організації.
2. Розкрийте інформаційно-пропагандистське забезпечення роботи з особами рядового і начальницького складу та працівниками органів і підрозділів цивільного захисту.
3. Охарактеризуйте систему професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту.

3. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Робота з персоналом в системі управління органів та підрозділів цивільного захисту. Кадрова політика організації.

Предмет, мета та завдання дисципліни «Робота з персоналом в органах і підрозділах цивільного захисту». Рівні управління персоналом.

Етапи історичного розвитку управління персоналом. Концепції управління персоналом.

Трудові ресурси. Персонал організації. Кадровий потенціал організації.

Кадри. Трудовий потенціал працівника.

Методи та принципи управління персоналом.

Кадрова політика організації. Цілі кадрової політики. Різновиди кадрової політики. Принципи кадрової політики. Зовнішні та внутрішні чинники кадрової політики. Типи кадрової політики.

Стратегія управління персоналом. Генеральна та функціональна стратегії. Інструменти реалізації кадрової стратегії.

Кадрова служба організації. Функції кадрової служби. Структура кадрової служби. Положення про кадрову службу.

Рекомендована література: [1, 2, 7, 8, 11, 13, 35-75].

Тема 2. Структура і чисельність персоналу організації.

Структура персоналу. Види структур персоналу. Чисельність персоналу. Категорії працівників.

Класифікатор професій. Робота, кваліфікація, професія. Кваліфікаційні характеристики професій. Компетентність працівника: сутність та види.

Колектив як соціальна група. Елементи колективу. Ознаки колективу. Класифікація колективів. Розвиток колективу. Згуртованість колективу.

Сутність організаційно-штатної роботи в органах та підрозділах цивільного захисту. Основні організаційно-штатні заходи. Порядок утворення, реорганізації та ліквідації підрозділів. Принципи здійснення організаційноштатної роботи.

Штатна чисельність та джерела її утримання. Дотримання організаційно-штатної дисципліни.

Рекомендована література: [2, 7, 8, 14, 16, 20, 28, 35-75].

Тема 3. Порядок вивчення та відбору кандидатів на службу на посади рядового і начальницького складу органів та підрозділів цивільного захисту. Укладення контракту про проходження служби.

Основні напрямки діяльності з відбору кандидатів на службу. Джерела заміщення посад рядового і начальницького складу. Етапи вивчення кандидатів на службу. Попереднє вивчення кандидатів, відібраних для служби в органах та підрозділах цивільного захисту. Соціально-правовий відбір кандидатів на службу. Висновок про прийом на службу.

Прийняття на службу. Укладання та припинення дії контракту про проходження служби цивільного захисту. Строки контракту. Складання присяги.

Облік кадрів в системі ДСНС. Персональний, штатно-посадовий та статистичний облік кадрів. Особова справа. Послужна картка. Алфавітна картка.

Штатно-посадова книга. Послужний список.

Рекомендована література: [1, 2, 4, 6, 8, 9, 14, 15, 17, 21, 23, 35-75].

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова

1. Конституція України;
2. Кодекс цивільного захисту України;
3. Указ Президента України від 16.01.2013 року № 20/2013 «Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій»;
4. Закон України „Про правовий режим надзвичайного стану”;
5. Закон України „Про правовий режим воєнного стану”;
6. Про Дисциплінарний статут служби цивільного захисту: Закон України від 05.03.2009 № 1068-VI // Голос України від 09.04.2009 - № 64.
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 липня 2013 року № 593 «Про затвердження Положення про порядок проходження служби цивільного захисту особами рядового і начальницького складу та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України».
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.06.2013 року № 413 «Про затвердження переліку сімейних обставин та інших поважних причин, що можуть бути підставою для звільнення громадян з військової служби та із служби осіб рядового і начальницького складу».
9. Наказ МНС України від 14.01.2004 № 14 «Про затвердження Тимчасової інструкції про порядок відбору, вивчення та призначення осіб, які приймаються на службу на посади рядового і начальницького складу МНС України».
10. Наказ МНС України від 20.06.2006 № 380 «Про затвердження Інструкції про організацію та здійснення організаційно-штатної роботи в МНС України».
11. Наказ МНС України від 14.02.2008 № 118 «Про затвердження типових форм контрактів з особовим складом органів і підрозділів цивільного захисту».

12. Наказ МНС України від 06.03.2008 № 177 «Про затвердження Настанови з організації соціально-гуманітарної роботи з особами рядового і начальницького складу та працівниками органів і підрозділів цивільного захисту».

13. Наказ МНС України від 24.11.2008 № 854 «Про затвердження Інструкції про порядок формування кадрового резерву для заміщення вакантних посад, просування по службі та направлення на навчання осіб рядового і начальницького складу в органах і підрозділах цивільного захисту».

14. Наказ МНС України від 01.07.2009 № 444 «Про затвердження Настанови з організації професійної підготовки та післядипломної освіти осіб рядового та начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту».

15. Наказ МНС України від 01.09.2009 № 601 «Про затвердження Положення про організацію службової підготовки осіб рядового і начальницького складу органів та підрозділів цивільного захисту».

16. Наказ МНС України 01.12.2009 № 808 «Про затвердження Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників МНС України».

17. Наказ МНС України від 23.11.2009 № 781 «Про затвердження Інструкції про визначення повноважень начальників щодо застосування заохочень та накладення дисциплінарних стягнень на осіб рядового і начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту, в тому числі слухачів і курсантів навчальних закладів МНС».

18. Наказ МНС України від 14.12.2009 № 838 «Про затвердження Порядку проведення службового розслідування стосовно порушення особами рядового і начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту службової дисципліни».

19. Наказ МНС України від 30.01.2012 № 85 «Про порядок обліку правопорушень, подій та грубих дисциплінарних проступків, забезпечення контролю за станом дисципліни та законності в органах і підрозділах цивільного захисту».

Додаткова література

1. Горбаченко Ю.М. Забезпечення цивільної безпеки в Україні: сучасний стан і перспективи : монографія / [за заг. ред. О. М. Тищенка, Т. М. Кришталь] . – Черкаси: Видавець Чабаненко Ю. А., 2018. – 420 с.
2. Горбаченко Ю.М. Державне регулювання діяльності у сфері цивільного захисту. Навчальний посібник. / Кришталь Т. М., Білека А. А., Горбаченко Ю. М., Пасинчук К. М. За ред. д. е. н., доц. Т. М. Кришталь. – Черкаси: ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2018.
3. Горбаченко Ю.М. Пріоритетні напрямки оптимізації управління процесами цивільного захисту / Ю.М. Горбаченко, Ю.В. Панімаш, С.С. Тарасов /, Збірник наукових праць Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України «Надзвичайні ситуації: попередження та ліквідація», 2021 - Випуск 22. Том 2
4. Горбаченко Ю.М. До проблеми виробничого травматизму в органах та підрозділах ДСНС України / Ю.М. Горбаченко, Ю.В. Панімаш, С.С. Тарасов /, Збірник наукових праць Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України «Надзвичайні ситуації: попередження та ліквідація», 2021 - Випуск 22 .Том 2.
5. Горбаченко Ю.М. Генеза законодавчого унормування відносин у сфері цивільного захисту / Ю.М. Горбаченко, Ю.В. Панімаш, Л.В. Кузнецова /, Юридичний науковий електронний журнал, 2021 - Випуск 2 . С 12-15.
6. Горбаченко Ю.М. Особливості застосування інтерактивних методів навчання у процесі підготовки майбутніх фахівців оперативно-рятувальної служби цивільного захисту / Ю.М. Горбаченко, Ю.В. Панімаш, Т.М. Кришталь /, Науковий журнал Іноваційна педагогіка, 2020 - Випуск 22 .Том 2. С87-91.

7. Горбаченко Ю. М. Сучасний стан та тенденції розвитку персоналу підрозділів ДСНС України / Ю.М. Горбаченко, А. А. Білека // Держава та регіони. Серія: «Право» № 4/2020, – № 35. – С. 129-144.

8. Горбаченко Ю.М. Еколого-економічні наслідки пожеж у природних екосистемах / Ю.М. Горбаченко, В.С. Чубань // Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки. 2019. вип. 2(35). С.62-69.

9. Горбаченко Ю.М. Чинники оптимізації законності та службової дисципліни в органах і підрозділах цивільного захисту / Ю.М. Горбаченко, Ю.В. Панімаш // Науковий збірник «Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції» Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, 2018. – №1. – С. 100 -104.

10. Горбаченко Ю.М. До питання про організаційно-правове забезпечення регулювання моральної культури рядового і начальницького складу органів і підрозділів ДСНС України / Ю.М. Горбаченко, А.А. Білека, Т.М. Кришталь // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». – Ужгород : Ужгородський національний університет, 2016. – Випуск 41. – Том 2. – с. 30-33.

11. Горбаченко Ю.М. Проблеми правового регулювання екологічної безпеки в Україні / Ю.М. Горбаченко, А.А. Білека, Є.В. Качкар // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». – Ужгород : Ужгородський національний університет, 2016. – № 35. – Ч. III. – 129-132.

12. Горбаченко Ю. М., Кришталь Т. М., Панімаш Ю. В. Особливості застосування інтерактивних методів навчання у процесі підготовки майбутніх фахівців оперативно-рятувальної служби цивільного захисту / Ю. М. Горбаченко, Т. М. Кришталь, Ю. В. Панімаш // Науковий журнал «Інноваційна педагогіка». — Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. —Випуск 22, Том 2. — С. 87-91.

13. Горбаченко Ю.М. Кадрова політика та організаційно-правові засади роботи з персоналом служби цивільного захисту / Ю. М. Горбаченко , Т. М. Кришталь, С.С. Тарасов // Навчальний посібник курсантів, студентів, вищих

навчальних закладів, що здійснюють підготовку для ДСНС України. – Черкаси – 110 с., 2020.

Інформаційні джерела

71. Офіційний сайт Президента України: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://president.gov.ua>.

72. Офіційний сайт Верховної Ради України: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

73. Урядовий портал: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://kmu.gov.ua>.

74. Офіційний сайт ДСНС України: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу:

<http://mns.gov.ua>.

Примітка: по мірі зміни нормативно-правової бази України список рекомендованих джерел буде доповнюватися.